

NEDERLAND OPEN in VERBINDING

**BEHEER- EN ONTWIKKELMODEL VOOR OPEN STANDAARDEN
(BOMOS) VERSIE 2 - *DEEL 1: DE BASIS***

“EEN STANDAARD DIE NIET BEHEERD WORDT IS GEEN STANDAARD!”

“HET IS NOOIT TE VROEG OM DE MOGELIJKHEDEN VOOR HET BEHEER VAN DE
STANDAARD TE ONDERZOEKEN.”

“EEN STANDAARD ONTWIKKELEN EN BEHEREN IS GEEN TIJDELIJK PROJECT,
WAARDOOR PROJECTFINANCIERING GEEN GESCHIKTE FINANCIERINGSBRON IS.”

“EEN STANDAARD ONTWIKKELEN EN BEHEREN IS EEN SITUATIONEEL PROCES,
EN KAN DAARDOOR VOOR ELKE STANDAARD ANDERS INGEVULD ZIJN.”

“EEN STANDAARD IS NOOIT AF!”

“DE OPENHEID VAN DE STANDAARD WORDT VOLLEDIG BEPAALD DOOR
DE INRICHTING VAN ONTWIKKEL EN BEHEERPROCES.”

“EEN DUURZAME STANDAARD WIL ZEGGEN: OPEN EN BEHEERD”

Voorwoord	6
-----------	---

DEEL 1: DE BASIS	8
-------------------------	----------

1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding	9
1.2 Doel	9
1.3 Doelgroep	9
1.4 Leeswijzer	9
1.5 Aanpak	10

2 Context & Definities	12
2.1 Context: standaarden voor interoperabiliteit	13
2.2 Definities	15

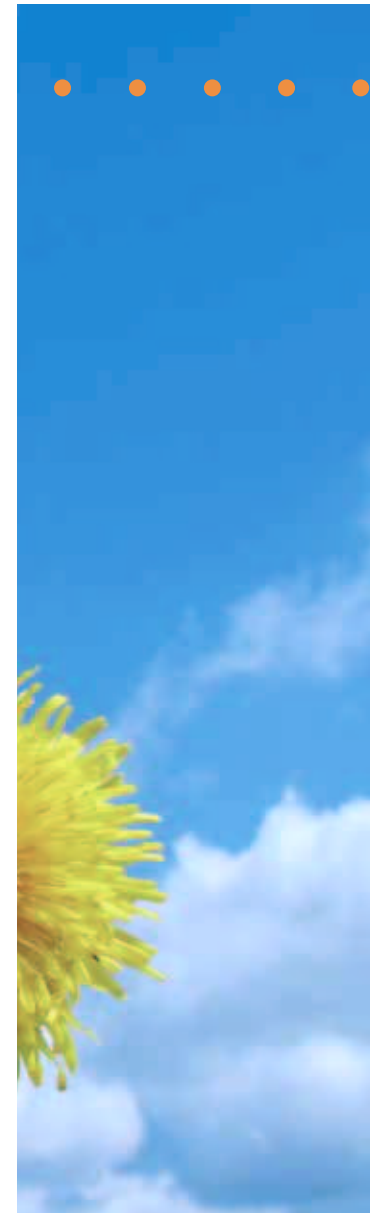
3 BOMOS gebruiken	18
3.1 BOMOS als hulpmiddel voor verdere ontwikkeling van de beheerorganisaties	19
3.2 BOMOS als achtergrondinformatie	20
3.3 BOMOS als richtlijn	20

4 Het model: activiteiten voor ontwikkeling en beheer	22
4.1 Invulling verschilt per situatie	23
4.2 De activiteiten uit het model	23

5 Keuzes	28
-----------------	-----------

DEEL 2: DE VERDIEPING (Keer boek om)

• WOORD VAN DANK •

Woord van dank

Het schrijven van BOMOS kende voor ons parallellen met het ontwikkelen van standaarden: een activiteit waarin de gedrevenheid en motivatie sterker zijn dan puur alleen vanuit werkgedreven. In lijn hiermee liep het dan ook uit de hand, wat begon met een korte handreiking, is inmiddels een serieus boekwerk geworden.

BOMOS is gedreven op een eenvoudige gedachte: beschikbaar maken wat al bestaat maar niet algemeen bekend is. Enerzijds gaat dat om instrumenten (bv. literatuur of tools), anderzijds om de hedendaagse praktijk in standaardisatie. Met name op dat laatste zijn we zeer trots, en was niet mogelijk geweest zonder de enthousiasme bijdrages van de BOMOS werkgroep. Deze personen, zie de colofon voor alle namen, hebben er voor gezorgd dat de ervaringen van veel semantische standaardisatie-initiatieven in Nederland verwerkt zijn in BOMOS. Daarmee is het niet een theoretische verhandeling over standaardisatie geworden, maar laat het juist ook de praktische kant zien. Met daarbij een kijkje in de keuken bij vele semantische standaarden.

Erwin Folmer

Matthijs Punter

Voor ons is BOMOS een reflectie van onze werkzaamheden rond standaardisatie en interoperabiliteit. Daarbij hopen we dat het u inspireert voor uw activiteiten op het gebied van standaardisatie.

Erwin Folmer & Matthijs Punter

Enschede, december 2010

Voorwoord

'Speeddaten', 'asobak', 'antiglobalist': ik weet niet hoe oud u bent, maar toen ik op de lagere school zat, stonden deze woorden nog niet in Van Dale. Blijkbaar zijn er telkens weer momenten in ons dagelijks leven dat ons bestaande woordenschat tekortschiet en dat wij behoefte voelen aan een nieuwe uitdrukkingvorm waarmee we net weer iets preciezer, efficiënter of mooier uitdrukking kunnen geven aan hetgeen we zien, voelen, of wat dan ook. Het Nederlands dat ik in 1970 leerde bleek geen vaste standaard, maar wordt voortdurend aangepast en vernieuwd. We 'stemmen' met zijn allen over deze vernieuwingen, simpelweg door nieuwe woorden wel of niet te gebruiken. Zonder ons daarvan bewust te zijn 'beheren' we met z'n allen de Nederlandse taal.

Dit boekwerkje gaat ook over taal. Maar dan over de taal die computers gebruiken om met elkaar te communiceren. Die talen zijn semantische standaarden, dat wil zeggen afspraken over hoe computers begrippen dienen weer te geven. Denk aan: 'factuuradres', 'werknemer', 'locatie', 'loonheffing', 'bouwvergunning', etcetera. Willen we ervoor zorgen dat computers van overheid, bedrijfsleven en burgers, over dit soort begrippen met elkaar kunnen praten, dan zijn semantische standaarden dringend nodig. Deze interoperabiliteit (stond dat in Van Dale in 1970?) van computersystemen is onontbeerlijk willen we in Nederland voorop blijven lopen met een efficiënte overheid en een concurrerend bedrijfsleven.

Hans Wanders
CIO Randstad,
Voorzitter SETU

Goede semantische standaarden zijn, net als gewone talen, levende dingen. De wereld verandert en elke dag zijn we bezig processen te optimaliseren en verzinnen we nieuwe mogelijkheden om samen te werken en gegevens uit te wisselen. Een standaard die niet meebeweegt met de wereld, is al gauw een dode letter. Semantische standaarden moeten niet alleen eenmalig vastgesteld, maar ook voortdurend worden aangepast aan de nieuwe behoeften van de gebruikers. Het vaststellen

van een standaard is als het krijgen van een kind: je zit er aan vast voor de rest van je leven! Vandaar dit boekje.

BOMOS (Beheer- en OntwikkelModel Open Standaarden) gaat over het vaststellen en beheren van standaarden, met name semantische standaarden. Dit is vaak een moeilijk spel waarin vaak veel partijen meedoen met verschillende belangen, inzichten, visies. Ook is het vaak een voortdurende spanning tussen aansluiten bij internationale standaarden, en recht doen aan specifiek Nederlandse behoeften. BOMOS is bedoeld om daarbij te ondersteunen.

Zelf ben ik al jaren intensief betrokken bij SETU (= 'brug'), de standaard waarmee leveranciers van flexibele arbeid (uitzendbureaus, detacheerders, etcetera) en hun klanten gegevens kunnen uitwisselen. Ik herken veel van de uitdagingen en dilemma's die de auteurs in dit boek schetsen: Hoe richt je de beheerorganisatie in? Hoe ga je om met softwareleveranciers? Hoe organiseer je continue financiering? Hoe kunnen we de adoptie bevorderen? Wat is een passende mate van openheid? Wanneer een nieuwe versie uitbrengen? Hoe om te gaan met een internationale standaard? De SETU-standaard is inmiddels door de overheid geaccepteerd en door het College Standaardisatie opgenomen op de lijst voor pas-toe-of-leg-uit.

De auteurs zijn er in geslaagd de complexe materie te vertalen naar toepasbare suggesties. De BOMOS werkgroep, waarin vele standaarden vertegenwoordigd waren, zorgt ervoor dat het geheel is geïllustreerd met vele voorbeelden uit de praktijk zodat het geen theoretisch verhaal is. Met BOMOS kan een beheerorganisatie een eerste stap zetten op weg naar opname op de lijst van pas-toe of leg-uit.

Ik wens u veel leesplezier toe!

DEEL 1: DE BASIS

1. INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Het beheer en ontwikkelen van standaarden is geen sinecure. Toch gebeurt het vaak dat standaarden worden ontwikkeld zonder stil te staan bij verdere ontwikkeling en beheer van de standaard. De oorzaak is vaak het inzetten van projectfinanciering voor de ontwikkeling van een standaard of een bijbehorende voorziening. Dat gaat niet goed samen met een continue ontwikkeling en beheer van standaarden.

1.2 DOEL

Het doel van deze publicatie is organisaties te helpen bij het opzetten van het beheer van standaarden en de verbetering daarvan. Vragen waar deze publicatie een antwoord op probeert te geven zijn:

Hoe kunnen we de standaard organisatorisch goed (door)ontwikkelen en beheren?

Hoe kunnen we ontwikkeling en beheer zo inrichten, dat er sprake is van een open standaard?

Hoe kunnen we de adoptie van onze standaard bij gebruikers verbeteren?

Deze concrete vragen waren voor het programmabureau Nederland Open in Verbinding aanleiding om met de standaardisatiecommunity een hulpmiddel te maken, zodat ontwikkeling en beheer, in brede zin, van standaarden beter vormgegeven kan worden. Dit hulpmiddel is het Beheer- en OntwikkelModel voor Open Standaarden (BOMOS) geworden, met handreikingen voor een open invulling voor het beheer.

In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de manier waarop BOMOS ingezet kan worden.

1.3 DOELGROEP

Met dit hulpmiddel (BOMOS) worden standaardisatiecommunities en hun opdrachtgevers ondersteund en geïnspireerd bij het structureel vormgeven van het beheer en verdere ontwikkelingen van standaarden.

1.4 LEESWIJZER

Dit boekje bestaat uit twee delen:

DEEL 1 – DE BASIS

De BASIS bevat de kern van BOMOS; het activiteitenmodel, en een korte samenvatting van de onderwerpen die in deel 2 verder uitgewerkt worden.

Iedereen wordt dan ook geadviseerd om te starten met deel 1. Bent u vanuit een beleidsmakende of besturende rol alleen op hoofdniveau geïnteresseerd dan biedt dit voldoende achtergrond en context.

DEEL 2 – DE VERDIEPING

Bent u zelf actief in standaardisatiecommunities dan kunt u naadloos doorgaan met het lezen van deel 2, waarin meer achtergrond en praktische tips rond standaardisatie zijn opgenomen. Op basis van deel 2 kan BOMOS toegepast worden in de standaardisatiepraktijk.

1.5 AANPAK

In 2006 heeft de Werkgroep CMO (Community Model Open Standaarden), een werkgroep van Bureau Open Standaarden (later omgedoopt tot Bureau Forum Standaardisatie) van GBO.Overheid (later omgedoopt tot Logius), al aan dit onderwerp gewerkt. De uitkomst, een notitie, is door Bureau Forum Standaardisatie beschikbaar gesteld en vormde het startpunt voor de ontwikkeling van BOMOS versie 1.

Als aanpak voor de ontwikkeling van BOMOS is gekozen voor een gestructureerde discussie met een kleine groep van experts uit de semantische standaardisatieorganisaties waarin kennis gedeeld werd over de relevante onderwerpen. Dit heeft geleid tot versie 1 van BOMOS in 2009.

Na de eerste uitgave heeft in 2010 opnieuw een serie bijeenkomsten plaatsgevonden. Daar waren ook gebruikers van de eerste versie vertegenwoordigd. Aan de hand van de ervaringen en nieuwe inzichten is BOMOS verder uitgebreid en uitgebreid.

Door middel van deze aanpak is kennis van organisaties die zich bezighouden met ontwikkeling en beheer van standaarden verankerd; zoals Geonovum, Kennisnet, CROW (kenniscentrum voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte), InformatieDesk standaarden Water (IDSW¹), Stichting Elektronische Transacties Uitzendbranche (SETU), het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN), het Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten (KING), onderzoeksorganisatie TNO en anderen.

¹ Standaardisatie organisatie in de watersector. Vanaf 1 januari 2011 onderdeel van het Informatiehuis Water.

ERROR: ioerror
OFFENDING COMMAND: image

STACK:

-mark-
-savelevel-